

Fredspolitik

Taler

Einar Gerhardsen

Dato

17 desember 1957

Omstendigheter

NATOs toppmøte

- 1 Vi har alle et inntrykk av at de forhandlinger vi fører her i disse dager, følges med
spent oppmerksomhet ikke bare av folkene i våre egne land, men av folk over
hele verden. Skal vi i noen grad kunne innfri de forventninger som stilles, er det
nødvendig at vårt syn på den internasjonale situasjon er preget av realisme, og at
5 vi nøkternt og fordomsfritt vurderer vår organisasjon, dens innsats og dens
oppgaver.

- Det var frykten for å miste frihet og uavhengighet som for 9 år siden førte oss
sammen i en forsvarsallianse. Dens primære mål var å trygge freden og
10 sikkerheten i vår del av verden. Hittil har vi lyktes med dette, takket være vårt
samhold og våre folks forsvarsanstrengelser. Vår allianses militære
styrkemålsetting har til enhver tid klart vist dens defensive karakter. Vår
organisasjon og de enkelte medlemsland har lagt den største vekt på ikke å gå til
tiltak som kunne betegnes som aggressive eller provokatoriske. Dette må fortsatt
15 være vår politikk. Når det gjelder de militære spørsmål som foreligger til
behandling på dette møtet, vil den norske regjering med interesse overveie
forskjellige forslag som vil bli lagt fram om nærmere integrering av NATO-
forsvaret. Disse forslag vil trenge nærmere konkretisering, og det vil bli
anledning til å komme tilbake til dem på en statsrådskonferanse til våren. Jeg må
20 imidlertid i denne forbindelse minne om at det helt fra NATO's grunnlegging
har vært Norges politikk ikke å stasjonere fremmede stridskrefter på vårt
territorium så lenge vi ikke er truet av eller utsatt for angrep. Vi ser ingen grunn
til å endre denne politikk. Vi har i Norge heller ingen planer om å la opprette
lagre av atomvåpen på norsk område eller installere utskytningsbaser for
25 mellomdistanseraketter.

Får jeg i denne forbindelse minne om en tanke som i den seinere tid har vært

30 framme i den offentlige debatt i en rekke land: Tanken om å etablere et militært
«uttynnet» område i Europa i tillit til at dette ville nedsette spenningen i vår
verdensdel.

De forslag som springer ut av denne tankegang, har vakt oppmerksomhet også i
mitt land. Selvsagt er det ugjørilig å ta stilling til dem uten at deres konsekvenser
35 og muligheter er nøye prøvd og drøftet. Men det var kanskje verd å undersøke
om tanker som disse inneholder elementer som kan brukes i en konstruktiv
fredspolitik.

Jeg understreker at jeg med denne betraktning ikke tar noe standpunkt til dette
40 innviklede problem. Heller ikke har jeg hatt anledning til å studere nærmere
eller høre andre regjeringers synsmåter når det gjelder de brev som statsminister
Bulganin har sendt til våre land i de siste dagene.

Når det gjelder spørsmål om etablering av baser for mellomdistanseraketter, er
45 det vår oppfatning at det ville være riktig å utsette prinsipielle vedtak i denne
sak. Den har viktige militære og politiske sider som mange av våre regjeringer
ikke har hatt tilstrekkelig tid og anledning til å overveie. En slik utsettelse
behøvde ikke hindre de praktiske forberedelser som er nødvendige. Den tid som
i alle tilfelle vil medgå før de foreliggende planer kan iverksettes, kunne så nyttes
50 til å prøve muligheten for nye forhandlinger med Sovjet-Unionen om
nedrustnings-spørsmålet. Derved ville vi gi Sovjet-regjeringen anledning til å vise
vilje til reelle forhandlinger.

Det er en alminnelig oppfatning at det ikke er noen aktuell fare for at Sovjet-
55 lederne vil ta risikoen for å sette i gang en storkrig, men vi står fortsatt overfor en
trusel fra et totalitært styre, som stiller oss overfor både politiske og militære
problemer. Der hvor Sovjet-Unionens framstøt i første rekke er av politisk og
økonomisk art, som overfor den ikke-engasjerte del av verden, bør også Vestens
virkemidler i første rekke være av politisk og økonomisk art. Det er nemlig viktig
60 ikke å tape av syne den nære sammenheng mellom politisk, økonomisk og
militær styrke. Blir det ikke krig - hva vi alle håper og arbeider for - vil
avgjørelsen falle på det politisk-økonomiske felt. Demokratiene må derfor finne
fram til en hensiktsmessig balanse i bruken av sine ressurser, slik at de kan hevde
seg bedre og sterkere på dette område enn de hittil har gjort.

65 Men samtidig som vi på denne måte på det politisk-økonomiske område søker å

føre en konstruktiv og realpolitisk fredspolitikk, må vi gjennom et effektivt militært beredskap forhindre at balansen vipper ensidig i den annen parts favør.

70 Den norske regjering er klar over at dette er en dobbeltoppgave som vil kreve betydelig innsats fra alle medlemsland.

En fortsatt utbygging av det indre samhold i alliansen er etter norsk syn nødvendig, om vi skal makte å løse denne dobbeltoppgaven. Særlig er det viktig

75 at konsultasjonsvirksomheten medlemslandene imellom utvikles videre. En felles utenrikspolitikk for alle medlemsland i alle internasjonale spørsmål er imidlertid ikke mulig. Det har heller ingen hensikt å skjule at vi i viktige spørsmål har hatt og har avvikende oppfatninger. Men gjennom konsultasjon bør vi kunne komme dit hen at de direkte ansvarlige land treffer sine tiltak i full
80 bevissthet om de andre medlemslands synsmåter.

De sentrale internasjonale problemene angår samtlige NATO-land, selv om de større land i kraft av sin maktstilling må bære et større ansvar. Dette gjelder framfor alt nedrustnings-spørsmålet og de sikkerhetspolitiske spørsmålene i

85 Europa.

I nedrustnings-spørsmålene, som i de andre sentrale spørsmål, er det viktig at vi understreker vår vilje til gjennom forhandlinger å løse stridsspørsmålene mellom øst og vest. Vi står stadig ved - ikke som noe ultimatum, men som et

90 forhandlingsgrunnlag - de forslag som har fått tilslutning i De forente nasjoner. Man må søke løsningen på disse spørsmål ikke bare innenfor De forente nasjoner, men om nødvendig også gjennom direkte diplomatiske forhandlinger mellom de to militære hovedmakter. Vi må vokte oss vel for å gi inntrykk av at vi er engstelige for politiske forhandlinger med østblokken. Over hele verden
95 lengter folk etter å få slutt på den kalde krigen. Vi må alltid stille oss slik at det ikke kan oppstå tvil om vår vilje til å nå dette mål. Vi må alltid være villige til å omprøve våre standpunkter, til å sette oss inn i motpartens syn, og til å komme ham i møte overalt hvor det synes forsvarlig. Vi må holde oss klart for øye at begge parter er levende opptatt av sine sikkerhetsbehov.

100

Utviklingen selv har satt spørsmålet om teknisk-vitenskapelig samarbeid på dagsordenen, og det er neppe noen uenighet om at det på dette felt er plass for økt samarbeid og internasjonale tiltak. For vår del vil vi ta stilling til de forslag som er lagt fram, med et sterkt ønske om å finne fram til samarbeidsformer som
105 vil gi positive resultater.

Ser vi tilbake på utviklingen av vår allianse siden 1949, har vi grunn til å glede oss over meget og se det som en bekreftelse på at vi den gang valgte riktig kurs.

110 Den våpentekniske utvikling har imidlertid ført oss fram til en korsvei. Det gjelder nå at vi viser oss i stand til å treffe riktige avgjørelser om den videre vei vi skal gå.

115 Sovjet-Unionens ledere forsøker stadig å så tvil blant oss og splitte oss. Vi må avvise alle slike forsøk, faste i vår tro på at samholdet mellom demokratiene er en nødvendig forutsetning for freden. Men samhold alene er ikke nok. Det må stadig kunne ut i en aktiv og konstruktiv fredspolitikk.

120 På den måten vil vi gi våre folk nytt håp om at det er mulig å nå fram til en fred som bygger på et varigere grunnlag enn den fryktens balanse vi i dag setter vår lit til.

Kilde

Olaf Solumsmoen og Olav Larssen (red.): Med Einar Gerhardsen gjennom 20 år. Oslo 1967, s. 148-151

125

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/fredspolitikk>

130

135

140